

İNANÇOĞLU MURAD ARSLAN BEY'İN SİKKELERİ

*Kamil Eron¹
Gültekin Teoman²*

Anadolu beylikleri sikkeleri içinde en az bilgiye sahip olduğumuz, hakkında en az yazılı kaynak olan sikkelerden biri de İnanç oğulları sikkeleridir. Bu makalede sizlere Murad Arslan Bey'in 18 adet sikkelerini tanıtacağız. Sikkeleri tanıtmaya geçmeden önce kısaca İnanç oğulları tarihçesinden bahsetmek istiyoruz.

On üçüncü ve on dördüncü asırlarda, Lâdik'te (Denizli) hüküm süren Türk beyliklerinden birisidir. Moğol istilâsı önünden kaçarak Denizli ve Honaz bölgesine gelen Türkmenler tarafından kurulmuş olan bu beyliğe Lâdik Beyliği de denilmektedir. XIV. yüzyılın il yarısında Denizli'den başka 400 kadar köye ve 10 bin askere sahiptiler.³

1- Beyliğin Kuruluşu

a- Mehmed (1261-1262)

Beyliğin kurulduğu dönemde, bölgeye gelen Türkmenlerin başında uç gazisi sıfatlarını taşıyan Mehmed Bey, kardeşi İlyas ve damadı Ali Bey gibi emirler bulunuyordu. Mehmed Bey, Türkiye Selçuklu Sultanlığı'na karşı 1261 yılında ayaklanmış ve neticede İlhanlı sultanı Hülâgu'ya bağlı olarak Ladik (Denizli) beyliğini kurmuştur. İlhanlı Sultanı Hülâgu, beyliğin kuruluşundan bir yıl sonra Mehmed Bey'e haber göndererek kendi huzuruna gelip itaatini bildirmesini istedi. Ancak Mehmed Bey bunu kabul etmedi. Bunun üzerine Hülâgu, Mehmed Bey'in damadı Ali'yi, beyliği vermek vaadiyle kendi tarafına çekmesini bildi. Onun ihanetiyle de Mehmed Bey mağlup edilerek yakalandı ve öldürüldü. Yerine Ali bey geçti (1262).

b- Ali (1262-1286)

Mehmed Bey'in öldürülmesinden sonra Ladik (Denizli) beyliğinin başına geçen Ali Bey, bir süre Selçuklular'a tabi oldu ise de daha sonra yine Germiyan oğullarının hakimiyeti altına girdi (1276). Ancak kısa bir süre sonra tekrar Selçuklular'a tabi oldu. Ali Bey, 1277 tarihinde meydana gelen Cimri olayı sırasında Karaman oğullarının isyan ederek Konya'yı ele geçirmeleri ve Cimri'yi Selçuklu tahtına çıkarmaları üzerine bu fırsattan yararlanarak bağımsızlığını kazandı. Fakat çok geçmeden Selçuklu-Moğol ordusu Karamanlıları ve diğer Türkmenleri itaat altına almak için Uluborlu ovasına geldiği sırada Denizli ve Honaz bölgesinin ileri gelenleri, karşı koymanın imkânsızlığını anlayarak Selçuklular'a sadakatlerini bildirdiler. Bu sırada Ladik Beyi olan Ali Bey de yakalanarak Karahisar-i Devle kalesine hapsedildi ve bir süre sonra da burada öldü (1286). Ali Bey'in tevkif edilmesinden sonra Ladik (Denizli) bölgesi Selçuklu Sultanı III. Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından tekrar Sahib

¹ Sikke Koleksiyoncusu

² Sanat Tarihçisi

³ Prof. Dr. Yaşar Yücel ve Prof. Dr. Ali Sevim, *Türkiye Tarihi*, Ankara 1990, C.I, s236

Ata ailesine verildi (1277). Ancak aynı yıl Germiyanlılar burasını tekrar ele geçirdiler ve beyliğin başına da Germiyan beyinin kız kardeşinin oğlu Bedreddin Murad'ı getirdiler.

c- Bedreddin Murad (1286-1289)

Germiyanlılar'a tabi olan Bedreddin Murad, 1288 yılında Selçuklular'la sulh yapmak için Germiyan Türkleri ile beraber Konya'ya geldi. Bunun üzerine II. Gıyaseddin Mesud'un emirlerinden olan Has Balaban onları karşılamaya çıktı. Onlarla görüşerek gönüllerini almak sureti ile iki taraf arasında bir yakınlaşma hasıl oldu. Böylece Selçuklular'la Germiyan oğulları arasında kısa bir sükûnet devresi başladı. Ancak 1289 yılında Germiyanlılar'la Selçuklular arasındaki mücadelenin tekrar başladığı görülmektedir. Bu sırada II. Mesud'un emirlerinden olan İzzeddin Bey Germiyanlılar ile Denizli beyi Bedreddin Mahmud üzerine yürüdü. Denizli'de Günler (muhtemelen Günarlar köyü) mevkiinde yapılan savaşta Germiyanlılar bozguna uğradı ve Bedreddin Murad öldürüldü (1289). Ordusunun büyük bir kısmı da kılıçtan geçirildi. Bedreddin Murad'ın öldürülmesinden sonra Ladik ve çevresi tekrar Sahib Ata-oğullarının eline geçti. Ancak Sahib Ata-oğulları da kuvvetleriyle birlikte Karamanoğlu Güneri Bey üzerine gidince bu bölgedeki Türkmenler bağımsızlık yolunda daha rahat hareket ettiler.

d- İnanç (1289- 1334?)

Sahibata oğullarının Denizli bölgesinden ayrılmasından sonraki dönemde, bölgeye tekrar hakim olan Germiyan oğulları, beyliğin başına Afyon'da hapis iken ölen Ali Bey'in oğlu İnanç Bey'i (1319'dan önce) getirdiler.⁴ Ancak İnanç Bey'in beyliğin başına babasının ölümünden hemen sonra da geçmiş olabileceği tahmin edilmektedir. Böyle olmakla birlikte kaynaklar onun adından fazla bahsetmemektedirler. İlhanlılar'ın Anadolu valisi Emir Çoban 1314 yılında Anadolu'ya geldiği zaman, ona tabi olan beyler arasında İnanç Bey'in de bulunduğu bilinmektedir. İnanç Bey, Germiyanlılar'a tabi olarak uzun bir müddet beylik yaptı. Nisan 1335 tarihli bir kitabede onun adı Şücaüddin İnanç bin Ali Bey olarak geçmektedir. 1332 yılında Denizli'ye gelen İbn Batuta burada İnanç Bey ile görüşmüş ve onun hakkında bilgi vermiştir. İbn Batuta'ya göre bu şehrin yedi camisi, çarşısı, bağ ve bahçeleri ile akarsuları vardı. Kumaş dokumacılığı da gelişmiş olan bu şehirde Ahi zaviyeleri de mevcuttu. El-Ömerî de Denizli'den bahsederken XIV. yüzyıl başlarında İnanç-oğullarının dört yüz kadar köyü ve onbin askeri bulunduğunu yazmaktadır. İnanç Bey'in hangi tarihte öldüğü kesin olarak bilinmemektedir. Onun, Germiyan oğlu I. Yakub Bey'in 1340'da ölümünden sonra vefat etmiş olduğu sanılmaktadır. Ölümünden sonra beyliğin başına oğlu Murad Arslan geçmiştir. İnanç Bey'in Doğan Paşa isimli bir kardeşinin olduğu bilinmekte ise de hayatı hakkında bilgimiz yoktur.

e- Murad Arslan

İnanç Bey'den sonra Denizli beyi olan Murad Arslan hakkındaki bilgimiz çok azdır. Onun alimleri teşvik ettiği ve ilmi çalışmaları desteklediği bilinmektedir. Murad Arslan Bey adına kesilmiş bir sikke ve Türkçe olarak Fatiha ve İhlâs tefsirleri vardır. Murad Arslan'ın emriyle yazılan tefsirde “*Murad Arslan bin İnanç Bey*” olarak yazılmaktadır. Murad Arslan'ın vefat tarihi belli değildir. Ancak yerine geçen oğlu İshak Bey'in 1360 tarihli bir sikkesi

⁴ Prof. Dr. Yaşar Yücel ve Prof. Dr. Ali Sevim, age., s236

bulduğuna göre Murad Arslan bu tarihten önce ölmüş olmalıdır.⁵ Mezarı Denizli'de bir türbede olup, bugün Murad Baba ismiyle anılmaktadır.

f- İshak

Murad Arslan'dan sonra beyliğin başına İshak Bey geçti.⁶ İshak Bey de babası gibi bilim adamlarını korurdu. Tarihî Takvimler'de unvanı “*Hüdâvendigâr-i muazzam*”, “*Sahibü's-seyf ve'l-kalem.....Celâlî'd-devle ve'd-dîn İshak Bek bin Murad Arslan*” olarak geçmektedir. İshak Bey devrinde Germiyan oğulları Denizli ve çevresini tamamen ellerine geçirdiler (1368). Böylece Ladik Beyliği de sona erdi. Ancak İshak Bey, beyliğin sona ermesinden sonra uzun bir süre daha yaşadı ve 1391 yılında vefat etti.

Katalog

İncelediğimiz Murad Arslan Bey'e ait sikkelerin ortalama ağırlıkları 0,84 gr.'dır. Çapları ise 16-21 mm. arasında değişmektedir. Sikkelerin bir bölümünde yer alan “Li⁷ erebi'l ibad”⁸ (*kulların ihtiyacı için*) ibaresi, islâmi sikkeler üzerinde daha önce görülmeyen ilginç bir kalıptır. Kendisi için *sultan*, *melik* ve *bey* gibi sıfatları kullanmak yerine “abduhu” “O'nun (Allah'ın) kulu” ifadesini kullanmayı tercih etmiştir. Murad Arslan Bey, kullandığı bu ibareler ile sikke kestirmesinin sadece hakimiyet alanını ifade etmesinin dışında, (kendisi gibi) kulların ihtiyacını karşılamak maksadıyla olduğunu ifade etmiştir. Murad Arslan Bey'in kendisini, dolayısıyla da devletini öven ibareler yerine bu tip ibareleri tercih etmesini, tevazu sahibi bir insan olmasına bağlayabiliriz. Sikkelerini, “*Mülk (devlet) Allah'ındır, onun kulu Murad*”⁹ ve “*Kulların ihtiyacı için, onun kulu Murad*”¹⁰ yazılı olmak üzere iki ana gruba ayırdık. Tip 1'deki sikkelerin bir bölümünde altı (*mühr-i Süleyman*) ve beş kollu yıldız şeklinde damgalar görülmektedir. Tip 2'de yer alan sikkelerin hiçbirisinde damga yoktur. Sikkelerin tamamı Ladik kentinde bastırılmıştır ve bir kısmında “*Medine*”¹¹ (şehir) bir kısmında ise “*Mahruse*”¹² (başkent) kelimeleri kullanılmıştır. Sikkelerin hiçbirisinde tarih bulunmadığından kalıpları kronolojik açıdan değerlendirmek mümkün olamadı. Ancak Tip 1'de yer alan sikkelerin kaligrafisi, Tip 2'de yer alan sikkelere göre daha düzgün olduğundan ve Tip 2'deki sikkelerin hiçbirisinde damga bulunmadığından; Tip 1'deki sikkeler Tip 2'deki sikkelerden daha önce kestirilmiş olmalıdır.

⁵ Prof. Dr. Yaşar Yücel ve Prof. Dr. Ali Sevim, age., s236

⁶ Prof. Dr. Yaşar Yücel ve Prof. Dr. Ali Sevim, age., s237

⁷ “Li” kelimesi “lam” harfinin esre ile okunuşudur. “İçin” anlamında kullanılır.

⁸ Bu ibare, rahmetli Şerafettin Erel'in “*Nadir Birkaç Sikke*”, İstanbul Nisan 1967, sayı:2 isimli çalışmasının 9. sayfasında 19 no'da “Allah rabb'ül ibad” şeklinde yorumlanmıştır.

⁹ Tip 1 olarak adlandırılmıştır.

¹⁰ Tip 2 olarak adlandırılmıştır.

¹¹ Tip 1'de yer alan sikkelerin tamamında “*Ladik*” kelimesi, “*Medine*” kelimesi ile birlikte kullanılmıştır.

¹² Tip 2'de yer alan sikkelerde “*Ladik*” kelimesi, hem “*Mahruse*” hem de “*Medine*” kelimeleri ile birlikte görülmektedir.

Tip 1

No: 001 (KE-2085)

Çap: 19 mm. Ağr: 0,90 gr.

المملك لله عبده مراد

Mülk (devlet) Allah'ındır, onun kulu Murad

(ض)ر(ب).مدين(ه) لاديق

Ladik şehrinde darp edildi.

No: 002 (KE-2093)

Çap: 20 mm. Ağr: 0,94 gr.

المملك لله عبده مراد

Mülk (devlet) Allah'ındır, onun kulu Murad

(ض)ر(ب).مدين(ه) لاديق

Ladik şehrinde darp edildi.

No: 003 (KE-2088)

Çap: 19 mm. Ağr: 0,84 gr.

المملك لله عبده مراد

Mülk (devlet) Allah'ındır, onun kulu Murad

ضرب مدين(ه) لاديق

Ladik şehri(nde) darp edildi.

No 004 (KE-2092)

Çap: 21 mm. Ağr: 0,86 gr.

الملك لله عبده مراد

Mülk (devlet) Allah'ındır, onun kulu Murad

(ضرب) عمدينه لاديق

Ladik şehrinde darp edildi.

No: 005 (KE-2099)

Çap: 19 mm. Ağr: 0,90 gr.

الملك لله عبده مراد

Mülk (devlet) Allah'ındır, onun kulu Murad

ضرب عمدينه لاديق

Ladik şehrinde darp edildi.

No: 006 (KE-2098)

Çap: 20 mm. Ağr: 0,90 gr.

الملك (الله) عبده (مراد)

Mülk (devlet) Allah'ındır, onun kulu Murad
Mühr-i Süleyman şeklinde damga

ضرب (بم) دينه (لاديق)

Ladik şehrinde darp edildi.

No: 007 (KE-2103)

Çap: 18 mm. Ağr: 0,92 gr.

الملك (الله) عبده (مراد)

Mülk (devlet) Allah'ındır, onun kulu Murad

(ضرب) ب.مدينه لاديق

Ladik şehrinde darp edildi.
Beş kollu yıldız şeklinde damga

No: 008 (KE-2084)

Çap: 18 mm. Ağr: 0,86 gr

الملك (الله) عبده (مراد)

Mülk (devlet) Allah'ındır, onun kulu Murad

(ضرب) رب.ممد.ينه (لاد) يق

Ladik şehrinde darp edildi.
Beş kollu yıldız şeklinde damga

No: 009 (KE-2090)

Çap: 18 mm. Ağr: 0,78 gr.

الملك لله (عبده) مراد

Mülk (devlet) Allah'ındır, onun kulu Murad

(ضرب) ب.ممد.ين(ه) (لاد) يق

Ladik şehrinde darp edildi.
Beş kollu yıldız şeklinde damga

Tip 2

No: 010 (KE-2089)

Çap: 16 mm. Ağr: 0,54 gr.

لارب العباد عبد مراد

Kulların ihtiyacı için, onun kulu Murad

ضرب بمدینه لادق

Ladik şehrinde darp edildi

No: 011 (KE-2081)

Çap: 19 mm. Ağr: 0,84 gr.

لارب العباد عبده مراد

Kulların ihtiyacı için, onun kulu Murad

ضرب بمحروسه لاديق

Başkent Ladik'te darp edildi

No: 012 (KE-2100)

Çap: 18 mm. Ağr: 0,82 gr.

لارب العباد عبده مراد

Kulların ihtiyacı için, onun kulu Murad

ضرب بمحروسه لاديق

Başkent Ladik'te darp edildi

No: 013 (KE-2086)
Çap: 17 mm. Ağr: 0,82 gr.

لار(ب) العباد عبد مراد
Kulların ihtiyacı için, onun kulu Murad

ضرب. محروسه لاديق
Başkent Ladik'te darp edildi

No: 014 (KE-2087)
Çap: 17 mm. Ağr: 0,82 gr.

(ل) ارب (ا) لعباد عبد (مراد)
Kulların ihtiyacı için, onun kulu Murad

ضرب(ب). محروس(ه) لاديق
Başkent Ladik'te darp edildi

No: 015 (KE-2102)
Çap: 20 mm. Ağr: 0,98 gr.

(لارب) العباد عبد (مراد)
Kulların ihtiyacı için, onun kulu Murad

ضرب. محروسا لاديق
Başkent Ladik'te darp edildi

No: 016 (KE-2082)

Çap: 19 mm. Ağr: 0,82 gr.

لارب العباد (عبده مراد)

Kulların ihtiyacı için, onun kulu Murad

ضرب بمدينه (لاديق)

Ladik şehrinde darp edildi

No: 017 (KE-2109)

Çap: 17 mm. Ağr: 0,68 gr.

لارب العباد عبد (مراد)

Kulların ihtiyacı için, onun kulu Murad

ضرب بمحر (وسه) لاديق

Başkent Ladik'te darp edildi

No: 018 (KE-2111)

Çap: 19 mm. Ağr: 0,84 gr.

لارب العباد عبده (مراد)

Kulların ihtiyacı için, onun kulu Murad

ضرب بمحر (و) سا لاديق

Başkent Ladik'te darp edildi